

Визначення судово-експертної діяльності дається в проекті закону України «Про судово-експертну діяльність», де у п. 15 ч. 1 ст. 1 зазначено, що це «особливий вид діяльності, пов'язаної з організацією та проведенням судових експертиз, експертних досліджень, спрямованих на забезпечення уповноважених осіб (органів), юридичних та фізичних осіб незалежними, кваліфікованими та об'єктивними висновками, орієнтованими на максимальне використання досягнень науки та техніки, створенням і удосконаленням науково-методичної бази у галузі криміналістики і судової експертизи, а також державним управлінням у цій сфері» [6].

Отже, на нашу думку, без однозначного розуміння дефініції «судово-експертна діяльність» її структури та функцій, неможливо розкрити в наукових поняттях предмет, структуру, функції та систему судової експертології, об'єктом вивчення якої є судово-експертна діяльність.

Список використаних джерел

1. Белкин Р.С. Криминалистика. Общетеоретические проблемы / Р.С. Белкин, А.И. Винберг. – М.: Юридическая литература, 1973. – 264 с.
2. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 року №4038-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 року № 51/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 9. – Ст. 56. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/51/95-вр/print1389886000643195>.
4. Аверьянова Т.В. Судебная экспертиза. Курс общей теории / Т.В. Аверьянова. – М.: Норма, 2007. – 480 с.
5. Сегай М.Я. Судебная экспертология: объект, предмет, природа и система науки / М.Я. Сегай // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – Вип. 3. Зб. наук.-практ. матеріалів (до 80-річчя заснування Харківського НДІ судових експертиз). – Харків: Право, 2003. – С. 25-32.
6. Проект Закону «Про судово-експертну діяльність». – Електронний режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/37641-proekt_zakonu_pro_sudovo-ekspertnu_diyalnist_tekst.html.

Приходько Ю.П.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЛІДІВ, ВИЯВЛЕНИХ НА МІСЦІ КРИМІНАЛЬНОГО ВИБУХУ

Практика показує, що розслідування злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових пристроїв, викликає певні труднощі, які полягають у збереженні слідової картини після вибуху. Своєчасне проведення огляду, виявлення і вилучення слідів вибуху вибухового пристрою та їх дослідження дають можливість більш повно і об'єктивно розслідувати даний злочин. Тому, в даному випадку ми розглянемо категорію слідів, які залишаються на

різних етапах щодо здійснення вибуху.

Сліди застосування вибухових пристроїв і вибухових речовин не можуть обмежуватись тільки тією категорією слідів, які утворились в результаті вибуху. Важливу інформацію про виконавця вчинення злочину з використанням вибухових матеріалів несуть також і інші сліди, а саме: сліди виготовлення, транспортування та підготовки вибухового пристрою до вибуху.

Так, в процесі вибуху вибухового пристрою знищуються багато прямих і непрямих доказів (повністю або частково руйнується вибуховий пристрій, ознаки вибуху знищуються пожежею і т.п.). Крім того, обмеженість кола осіб, які мають доступ до вибухових пристроїв і вибухових речовин, а також сувора міра покарання за злочини з їх використанням змушують злочинця заздалегідь продумувати свої дії, щоб не залишити слідів. Специфічність дії вибухових речовин і вибухових пристроїв полегшують злочинцю дане завдання. У багатьох випадках він додатково приховує сліди вибуху.

У таких випадках основними доказами, які свідчать про використаний вибуховий пристрій чи обставини його застосування, як правило, є залишки самого вибухового пристрою і сліди відображені на предметах речової навколишньої обстановки місця вибуху.

На нашу думку, сліди застосування вибухових пристроїв, які можуть бути використані в процесі розслідування злочинів, відносно часу їх утворення, можна поділити на три групи:

- сліди, утворені при виготовленні вибухових пристроїв (технологічні);
- сліди, утворені при підготовці до здійснення вибуху;
- сліди, які утворились під час вибуху вибухового пристрою.

До слідів, утворених при виготовленні вибухового пристрою відносяться: сліди виготовлення корпусу вибухового пристрою; заряду вибухової речовини; засобу підризу; підривача і допоміжних елементів.

Сліди, які утворюються при підготовці вибухового пристрою (бойового припасу) до вибуху, умовно можна поділити на дві групи: сліди транспортування вибухового пристрою; сліди установки і маскуванню вибухового пристрою.

Доволі інформативними з криміналістичної точки зору є сліди вибуху штатного вибухового пристрою (стандартних бойових припасів) з металевим корпусом. Ці сліди певною мірою обумовлюють ознаки прояву вибуху, його природу і конструкцію конкретного вибухового пристрою.

На думку більшості науковців, що займаються даною проблематикою, власне ознаки вибуху включають в себе сліди, характерні для: бризантної, фугасної, термічної і осколкової дії.

До теперішнього часу в криміналістичній вибухотехніці найбільш вивчені залишки і сліди вибуху вибухових пристроїв з зарядами масою менше 10 кг вибухової речовини. В результаті експериментально-теоретичних досліджень встановлено, що під слідами вибуху даних категорій вибухових пристроїв необхідно розуміти такі комплекси матеріально фіксованих змін обстановки на місці вибуху, як:

- деформовані фрагменти деталей і частин вибухового пристрою;
- продукти вибуху й інші залишки вибухових речовин або вибухоспроможної суміші;
- сліди дії продуктів вибуху і повітряної ударної хвилі на деталі пристрою та предмети обстановки місця події;
- сліди розльоту уражаючих елементів та інших фрагментів вибухового пристрою (осколкове ураження предметів обстановки);
- сліди впливу вибуху на людину.

Найбільшу питому вагу серед даної категорії речових доказів мають осколки корпусів вибухових пристроїв.

Поряд з осколками та іншими фрагментами вибухових пристроїв (бойових припасів) до поширених слідів застосування вибухового пристрою відносять також продукти вибуху і залишки вибухової речовини.

Отже, підсумовуючи вищевикладене можна стверджувати, що найважливішим джерелом інформації про подію злочину, пов'язану із застосуванням вибухового пристрою є: сліди транспортування і встановлення вибухового пристрою; ознаки вибухового руйнування оболонки, пошкодження інших елементів вибухового пристрою і ступінь їх прояву (характерні розміри і форма осколків, дальність розльоту осколків, сліди вибухового навантаження на осколках, деформація осколків в результаті удару); частинки заряду вибухової речовини, які не прореагували, а також продукти вибуху на оболонці вибухового пристрою і предметах навколишньої обстановки.

Також, необхідно мати на увазі, що осколки вибухових пристроїв і сліди на них, мають важливу інформацію про обставини вчиненого кримінального вибуху. Зокрема, з використанням цієї інформації можливо:

- встановити належність вибухового пристрою, що спрацював до штатного або саморобного;
- відокремити уламки корпусу штатного вибухового пристрою від осколків, що утворилися в результаті руйнування інших предметів та елементів конструкції, які перебували в зоні дії вибуху;
- визначити конкретний вид і тип штатного вибухового пристрою (за особливостями сегментів на його уламках, а також їх кількістю, формою і масою);
- встановити тип і вид вибухової речовини, що складала основний заряд вибухового пристрою (за залишками продуктів вибуху та вибухової речовини);
- орієнтовно робити висновок (проводити оцінювання) про спеціальні знання (навички) особи, яка підготувала вибуховий пристрій до вибуху і т. ін.

Ми також вважаємо, що найважливіша роль у встановленні перерахованих вище обставин події (кримінального вибуху) полягає в необхідності проведення професійно-організованого, якісного огляду місця кримінального вибуху, який обов'язково повинен проводитись із залученням фахівців вибухотехніків, криміналістів, хіміків, а за необхідності й інших фахівців експертних підрозділів міністерств та відомств.

Список використаних джерел

1. Буш М.П. Взрывные устройства и следы их применения: Учебное пособие. / М.П. Буш, О.П. Грибунов, А.В. Макаров. – Иркутск: ВСИ МВД России, 2005. – 75 с.
2. Колотушкин С.М. Взрывные устройства и следы их применения: Учебник. / С.М. Колотушкин, В.А. Федоренко. – Волгоград: ВА МВД России, 2010. – 296 с.
3. Прохоров-Лукин Г.В. Методика комплексного дослідження вибухових пристроїв, вибухових речовин і слідів вибуху: Посібник / Г.В. Прохоров-Лукин, В.І. Пашенко, В.І. Биков та ін. – К.: ТОВ Еліт Принт, 2011. – 216 с.: іл.
6. Курин Г.И. Криминалистические исследования по реконструкции самодельных взрывных устройств по следам их воздействия на окружающую обстановку. / Г.И. Курин. – Дисс. канд. юрид. наук. – Волгоград. 1999. – С. 28.
7. Дильдин Ю.М. Место взрыва как объект криминалистического исследования: Учебное пособие. / Ю.М. Дильдин, В.В. Мартынов, А.Ю. Семенов, А.Д. Стецкевич. – М.: ЭКЦ МВД России, 1995. – 2-е изд., перераб. и доп. – 98 с., 10 ил., прилож., библиогр.
8. Резвана А.П. Криминалистика: введение в курс, криминалистическая техника: Учебник / А.П. Резван, М.В. Субботина, Р.И. Могутин. – Волгоград: ВА МВД России, 2003. – С. 106.
9. Контемиров В.Т. Особенности осмотра места происшествия, связанного со взрывом и обнаружением взрывных устройств: Практическое пособие. / В.А. Ручкин, В.И. Шапочкин, С.М. Колотушкин и др. – Волгоград: Волгоградская академия МВД России, 2000. – С. 51.
10. Одинцов В.А. Механика импульсного разрушения при взрыве. // Труды МВТУ № 312. Вопросы физики взрыва и удара. – Вып. – № 1. – М., 1980. – С. 82-86.
11. Моторный И.Д. Теоретико-прикладные основы применения средств и методов криминалистической взрывотехники в борьбе с терроризмом / И.Д. Моторный. – М., 1999. – С. 68.
12. Бахин В.П. Особенности расследования криминальных взрывов. / В.П. Бахин, М.А. Михайлов. – Симферополь, 1999.
13. Кофанов А.В. Особливості проведення огляду і збору слідової інформації на місці кримінального вибуху / А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, Ю.П. Приходько. – Методичні рекомендації. – К., 2013. – С. 36.

Пустова Г.О.

ВСТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ ПІД ЧАС ДОПИТУ МАЛОЛІТНЬОЇ АБО НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ

У кримінальному провадженні окремі вікові характеристики особи його учасника мають певне значення, що знаходить своє відображення у процесуальних нормах. Це, зокрема, визначає особливості підготовки й проведення допиту малолітньої особи – дитини до досягнення нею